

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Yeganə BAYRAMOVA

Müasir dünyada cəmiyyətin inkişafını müəyyən edən əsas amillərdən biri gender münasibətləri, ailə institutu və demoqrafik proseslər arasındakı qarşılıqlı əlaqədir. Bu 3 anlayış təkcə sosial həyatın ayrılmaz hissəsi deyil, həm də dövlət siyasətinin, iqtisadi inkişafın və mədəni transformasiyanın əsas göstəricilərindəndir.

Gender anlayışı artıq yalnız qadın və kişi rollarının bölgüsü kimi qəbul edilmir. Bu gün gender bərabərliyi fərdlərin sosial, iqtisadi və siyasi həyatda bərabər iştirakını təmin edən əsas prinsip kimi ön plana çıxır. Qadınların təhsil səviyyəsinin yüksəlməsi, əmək bazarına aktiv şəkildə qoşulması və qərar vermə proseslərində iştirakı ailə modelinə də təsirli təsir edir. Ənənəvi ailə strukturu tədricən dəyişir, valideynlik məsuliyyəti daha balanslı şəkildə bölüşdürülür.

Ailə isə cəmiyyətin ən kiçik, lakin ən təsirli sosial institutudur. Güclü ailə modeli sosial sabitliyin və mənəvi dəyərlərin qorunmasının əsas təminatçısıdır. Lakin urbanizasiya, miqrasiya, iqtisadi çətinliklər və dəyişən gender rolları ailə münasibətlərində yeni çağırışlar yaradır. Boşanmaların artması və uşaqların sayının azalması bir çox ölkələrdə demoqrafik balans təhlükə

Bərabər hüquqlar, bərabər məsuliyyətlər!

Gender üzrə 2026-2028-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planının əhəmiyyəti

altına alır.

Demoqrafiya bu proseslərin nəticəsini rəqəmlərlə ifadə edən güzgüdür. Doğum səviyyəsinin azalması və əhəlinin yaşlanması gələcəkdə əmək bazarında çatışmazlıq, sosial təminat sistemində yük və iqtisadi durğunluq riskləri yarada bilər. Bu baxımdan ailə siyasəti ilə gender bərabərliyi bir-birinə zidd deyil, əksinə, bir-birini tamamlamalıdır. Qadınların karyera qurmaqla yanaşı ana olmaq imkanlarının dəstəklənməsi, kişilərin ailə həyatında daha aktiv rol alması sağlam demoqrafik inkişaf üçün əsas şərtidir.

Nəticə etibarilə, gender, ailə və demoqrafiya ayrı-ayrı mövzular deyil, cəmiyyətin gələcəyini formalaşdıran vahid sistemdir. Bu sahələrdə balanslı və inklüziv yanaşma həm sosial ədalət, həm də davamlı inkişafı təmin edə bilər. Cəmiyyətin tərəqqisi isə məhz bu tarazlığın nə dərəcədə düzgün qurulmasından asılıdır.

Gender bərabərliyi üzrə Milli Fəaliyyət Planı

Bu yaxınlarda “Azərbaycan Respublikasında gender (kişi və qadınların) bərabərliyi üzrə 2026 - 2028-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” təsdiq edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi:

Milli Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsini əlaqələndirməli;

Milli Fəaliyyət Planının icrası barədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verməlidir.

Milli Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının monitorinqini və qiymətləndirilməsini Azərbaycan Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sifarişi əsasında İqtisadi İslahatların Təhlili və

Kommunikasiya Mərkəzinə həyata keçirmək tapşırılıb.

Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Gender əsaslı zorakılığa dair sorğu aparılacaq

Gender (kişi və qadınların) bərabərliyi üzrə 2026 - 2028-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nda əksini tapan digər məsələ ölkəmizdə gender əsaslı zorakılığa dair sorğunun aparılmasıdır.

Qadınların sosial-iqtisadi ehtiyaclarına dair tədqiqat aparılacaq

Eyni zamanda yeni Milli Fəaliyyət Planına əsasən, azad edilmiş ərazilərə köçürüləcək qadınların sosial-iqtisadi ehtiyaclarına dair keyfiyyət və kəmiyyət əsaslı tədqiqat aparılacaq.

Fəaliyyət Planına əsasən, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ilə birlikdə 2026 - 2028-ci illər işgəldən azad edilmiş ərazilərə köçürüləcək qadınların rəqəmsal bilik və bacarıqlarının artırılmasını təmin etməlidir.

Gender bərabərliyi ilə bağlı seçmə fənlər...

Bundan başqa, Milli Fəaliyyət Planında qeyd olunub ki, ali təhsilin bakalavriat və magistratura səviyyələrində müvafiq ixtisasların təhsil proqramlarına gender bərabərliyinin tədrisi ilə bağlı seçmə fənlər və ya mövzular daxil edilə bilər.

Fəaliyyət planına görə, əsas icraçı orqan Elm və Təhsil Nazirliyi müəyyənənə.

İcraçı orqana təhsil proqramları

qurumu Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi müəyyən edilə.

Şəffaflığın artması üçün mühüm sənəd

Qeyd edək ki, yeni Milli Fəaliyyət Planı təkcə normativ çərçivə deyil, həm də cəmiyyətin bütün sahələrində bərabər imkanların təmininə yönəlmiş strateji yol xəritəsidir.

Planın əhəmiyyətini artıran əsas məqam onun sistemli və ölçülə bilən məqsədlər üzərində qurulmasıdır. Burada gender əsaslı ayrı-seçkililiyin qarşısının alınması, qadınların iqtisadi fəallığının artırılması, rəhbər vəzifələrdə təmsilçiliyinin gücləndirilməsi, kişi və qadınlar üçün bərabər əməkhaqqı imkanlarının təşviqi kimi prioritetlər ön plana çəkilir. Eyni zamanda, kişilərin də ailə və sosial məsuliyyətlərdə daha fəal iştirakı təşviq olunur ki, bu da gender bərabərliyinin qarşılıqlı və balanslı modelini formalaşdırır.

Milli Fəaliyyət Planı cəmiyyətin dayanıqlı inkişafı baxımından da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Araşdırmalar göstərir ki, gender bərabərliyinin yüksək olduğu ölkələrdə iqtisadi artım daha sabit, sosial institutlar isə daha möhkəm olur. Qadınların təhsil və məşğulluq imkanlarının genişlənməsi insan kapitalının keyfiyyətini yüksəldir, innovasiya potensialını artırır və yoxsulluq risklərini azaldır. Bu baxımdan, plan iqtisadi inkişafı sosial ədalət arasında sağlam tarazlıq yaradır.

Sənədin mühüm cəhətlərindən biri də institusional məsuliyyətin və monitorinq mexanizmlərinin nəzərdə tutulmasıdır. Müxtəlif dövlət qurumları, yerli icra strukturları və vətəndaş cəmiyyəti institutları üçün konkret vəzifələrin müəyyənəndirilməsi planın icrasını formallıqdan çıxararaq real nəticələrə yönəldir. Bu, həm də ictimai nəzarətin güclənməsinə, şəffaflığın artmasına şərait yaradır.